

Den Pædagogiske Læreplan for

2016-2017

Overordnet målsætning...

Under hensyntagen til Skoleforeningens formålsparagraf og børnehavernes opgaver udarbejdes en Virksomheds- og Pædagogisk Læreplan.

Pædagogiske læreplaner for daginstitutioner i Danmark vedtaget af folketinget den 01.08.2004 og retningslinjer for daginstitutionerne i landet Slesvig-Holsten, "Bildungsauftrag von Kindertageseinrichtungen", har medført en ny måde at sætte fokus på det pædagogiske arbejde i vore institutioner.

Begge lande opererer overordnet med samme formål, hvilket er at sikre, at alle dagtilbud arbejder systematisk, synligt og kvalificeret med børns læring for derved at bidrage til at ruste alle børn til at begå sig i livet – fagligt som personligt.

Begge lande har opstillet 6 kategorier, hvorfra der skal udarbejdes Pædagogiske lærplaner.

Dansk Skoleforening for Sydslesvig har valgt at tage udgangspunkt i begge landes retningslinier i forhold til det overordnede mål og indhold.

Det pædagogiske tilbud skal give barnet muligheder for oplevelser og aktiviteter, der bidrager til at stimulere barnets fantasi, kreativitet og sproglige udvikling, samt give rum til at lege og lære og til fysisk udfoldelse, samvær og mulighed for udforskning af dets omgivelser.

Som det fremgår både af loven i Danmark og retningslinjerne i Slesvig-Holsten, har man ikke tilsidesat legen som et vigtigt led i daginstitutionen, men der skal fremover fastlægges mål og rammer for det pædagogiske arbejde.

Planen skal indeholde mål og evt. delmål for, hvilke kompetencer, viden og erfaringer den pædagogiske læringsproces skal give børnene mulighed for at tilegne sig. Af læreplanen skal der yderligere fremgå, hvilke læringsmål, metoder og aktiviteter, der er fastlagt i forhold til børn med særlige behov.¹

De 6 kategorier

- Barnets alsidige personlige udvikling
- Sociale kompetencer
- Sprog og læsning
- Krop og bevægelse – børns sansemotoriske udvikling
- Naturen og naturvidenskab
- Kulturelle udtryksformer og værdier

¹ Overordnet målsætning for pædagogiske læreplaner. Dansk Skoleforening for Sydslesvig

Den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan indeholder mål for, hvilke kompetencer og erfaringer den pædagogiske læringsproces skal give børn mulighed for at tilegne sig. I læreplanen indgår også overvejelser om læringsmål, metoder og aktiviteter, der er i forhold til børn med særlige behov. Målene tager hensyn til børnehavens geografiske placering, fysiske muligheder, børnegruppens sammensætning (alder, køn, handicap, sociale og kulturelle baggrunde samt deres sproglige forudsætninger).

Den pædagogiske læreplan og dens mål evalueres én gang årligt med henblik på eventuel revision. Evalueringen foregår gennem opfølgning og dokumentation af den pædagogiske læreplans læringsmål, metoder og aktiviteter som kan inspirere til debat mellem forældre og personale om yderligere udvikling af læreplanen. Hensigten med evalueringen er således ikke at måle og veje, men kvalitativt at forholde sig til, om man i dagligdagen gør det, som man har sat sig for at gøre i den pædagogiske læreplan.

Pædagogiske principper

Tønning Danske Børnehave er funktionsopdelt, og børnene kan derfor bruge hele huset efter behov. Børnene kan, hvis de har lyst, lege uforstyrret fra de kommer og til frokost (hvis ikke andet er planlagt). De kan vælge, hvilke aktiviteter de vil deltage i, og hvilke voksne de ønsker at have kontakt med.

De tre grupperum er forskelligt indrettet, der er rum, hvor børnene ved, at aktiviteter og samvær med de voksne foregår, der er rum som inspirerer til rollelege, rum til fysisk udfoldelse osv. Vi flytter rundt og laver om på rummenes funktioner, alt efter børnegruppens behov, interesser og sammensætning.

På legepladsen er der mange hjørner, naturværkstedet som giver plads til eksperimenter, male/tegne og fordybelse, der er mulighed for at cykle, for at klatre og et dejligt skib, som man kan lege på, der er sand og jord man kan lege med, ved vores halvtag er der brædder i forskellige længder, som giver mulighed for fantasifulde byggerier.

Legen er en vigtig læreproces for børnene. Gennem legen lærer de at omgås andre, de lærer spilleregler, og de lærer at løse konflikter. Gennem legen bruger de deres fantasi og bearbejder deres oplevelser, og gennem legen etablerer børnene tætte relationer og venskaber med hinanden.

Vi respekterer legen og børnenes venskaber, og vi ser det som en vigtig opgave at inspirere og tilskynde børnene til selv at gå i gang og ikke afbryde dem unødigt. Opstår der konflikter, afventer vi og ser, om de selv er i stand til at løse dem. Hvis ikke de kan, træder vi til for at hjælpe dem med at finde en løsning.

Børnene skal støttes i selv at kunne klare så mange ting, som muligt, f.eks. selv tage tøj på, skænke vand og mælk op, finde deres mad frem, passe på deres medbragte legetøj osv., det giver børnene frihed, ansvar og selvværd. I de forskellige aktiviteter er den voksnes rolle, at vise mulighederne og vejlede, samt at anerkende børnenes egen måde at udfolde sig på i de pågældende aktiviteter.

Planlagte, såvel som spontane aktiviteter, er tilbud, som børnene i mange, men ikke alle tilfælde kan vælge fra eller til.

De voksne i børnehaven har en central rolle for børnene, og vi må derfor være meget bevidste om hvilke værdier og holdninger vi møder børnene med, vi lægger vægt på, at vi er forskellige og vi hver især har noget vi kan tilbyde børnene og hinanden. Tolerance og humor er vigtige elementer i hverdagen og sammen med børnene må vi være parate til at tage nye udfordringer, viden og oplevelser op, samtidig med at vi bevarer overblik og kontinuitet og tager ansvar for, at børnene får en meningsfyldt og udfordrende tid i børnehaven, hvor tryghed, omsorg, læring og tid til at sikre en stadig udvikling for det enkelte barn ud fra dets forudsætninger, prioriteres højt.

Børn med særlige behov

De voksne følger det enkelte barn nøje, det mindste tegn på at et barn har problemer eller ikke udvikler sig og trives tages op i personalegruppen og diskuteres. Er der grundlag for at det pågældende barn har brug for ekstra støtte og hjælp kontakter vi forældrene og i fællesskab bliver der udarbejdet en handleplan, som eventuelt kan indebære at et samarbejde med f.eks. børnelæge, logopæd (talepædagog), ergoterapeut, støttepædagog iværksættes.

Barnets alsidige personlige udvikling

Børn skal have mulighed for at opleve sig selv som afholdte og værdsatte individer, der er beskyttet af et fællesskab. De skal også lære at se og forstå samspillet og de konflikter, der kan opstå med andre – både børn og voksne.

De skal både kunne mærke deres egne grænser – kunne sige til og fra – og på samme tid indgå som en social del af det større fællesskab, der gør verden sjov og udfordrende at være i.²

Det er vigtigt, at børnene bliver hørt, at de oplever medbestemmelse, har indflydelse og inddrages i daglige gøremål. De skal føle sig værdsat, men også lære ansvarlighed i fællesskabet. I relationer til andre mennesker er det vigtigt, at barnet finder sin personlige grænse og lærer at sige fra, samt at respektere andres grænser.

Barnet skal have mulighed for:

- at føle sig ansvarligt passet på, holdt af og værdsat som en del af fællesskabet
- at udvikle sit selvværd ved at vi som voksne møder det enkelte barn med anerkendelse og respekt
- at være med i en social sammenhæng med andre børn og voksne som gør verden stor, sjov, underlig og spændende
- at udforske omverdenen, tage initiativer, komme med idéer og være med til at bestemme
- at få et med tiden mere nuanceret kendskab til sig selv og andre og lære at udtrykke sine tanker, følelser og sin mening
- at få erfaringer med og kunne bearbejde modstand og medløb, frustration og det at møde konkurrence og kærlighed
- at udfolde sig kreativt og fantasifuldt
- at gøre tingene selv i forhold til alder og udvikling
- at blive hørt hvis det føler sig forurettet

² Leg og lær. Ministeriet for familie- og forbrugeranliggender

Disse mål ønsker vi at opnå, idet:

- vi prioriterer at bruge tid på modtagelse af barnet, at det får sagt farvel til forældrene, så alle kan komme videre i deres dag på en god måde
- vi er opmærksomme på børnenes relationer
- vi har fokus på det enkelte barn i rundkredsen
- vi støtter barnet i løsning af konflikter, ved hjælp af mediationsmodellen (på barnets niveau)
- vi hænger børnenes "produkter" op også på tværs af grupperne
- vi skaber rum til leg, også på tværs af grupperne idet vi ikke skemalægger hele dagen med aktiviteter
- vi giver børnene ansvar for enkelte praktiske opgaver såsom borddækning/vaske bordene, hente gulvkluden når man har spildt, eller selv at vælge hagesmæk
- vi er opmærksomme på at tage udgangspunkt i barnets stærke sider
- vi opfordrer til venskaber ved indimellem at danne legegrupper, give en telefonliste til forældrene så børnene hurtigt kan få kontakt når de gerne vil lege sammen om eftermiddagen/weekenden
- vi samles i små grupper hvor alle bliver hørt og eventuelle klager bliver diskuteret igennem i samtykke med en voksen. Klagepunktet tages op igen senere, for at sikre at problemet blev løst.

Eksempel:

To piger på 3 - 3,5 år var et øjeblik uden opsyn på badeværelset. De ville kun vaske hænder fordi de havde leget med sand. Da pædagogen kom ind for at se efter dem, var de igang med at tørre det våde gulv med de andre børns vaskeklude/håndklæder (de havde taget dem alle ned og lagt dem i en stor vask). På spørgsmålet om, hvordan de andre børn nu skulle vaske og tørre sig, svarede de, at de jo bare kunne hænge dem op igen. Pædagogen forklarede pigerne hvorfor dette ikke bare lige kunne gøres, og pigerne blev nødt til at hænge nye vaskeklude og håndklæder op og lægge de andre til vask.

Sociale kompetencer

Social kompetence udvikles i fællesskab med andre mennesker i venskaber, grupper og kulturer. De vigtige elementer i social kompetence er empati, evne til tilknytning og sociale færdigheder.

Social kompetence er nøglen til fællesskabet, hvor børnene har mulighed for at udfolde sig – i leg, i samarbejde med andre om at løse opgaver og realisere drømme.

Det er vigtigt, at børn støttes i at danne venskaber og lærer, hvordan man kommer med i og er en del af en gruppe. Det er i fællesskabet med andre, børnene oplever styrke og betydning og her, der er adgang til at give og opnå anerkendelse. Det er som medskabere af fællesskabets historie, der fortælles hver dag, at børn bliver socialt kompetente.

Børn skal i omsorg og respekt have mulighed for at udvikle konstruktive og nære relationer til andre mennesker. Der skal være plads til at give udtryk for egne følelser og behov samtidig med, at børnene også forstår, at andre har de samme behov. Børn skal lære at sætte grænser for sig selv og sige til og fra.³

Dagtilbud bør både udvise og kræve rummelighed, så hvert enkelt barn oplever sig selv som grundlæggende socialt kompetent. I omgivelser, hvor børn føler sig set, trygge og respekterede, vil en udvikling af deres sociale kompetencer være en naturlig del af deres hverdag igennem leg og samvær med andre børn og voksne.²

Hvad er sociale kompetencer

Sociale kompetencer er for eksempel, evnen til at:

- være nysgerrig
- udtrykke følelser
- se og forstå andres behov
- vide hvordan man handler i forskellige situationer
- indgå i venskaber og relationer til andre børn

³ www.minff.dk/læreplaner

² Børnemiljø www.dcum.dk/neobuilder

Vores mål er derfor følgende:

Børnene/børn skal:

- anerkendes og respekteres som de personer, de er, og de skal opleve at høre til
- opleve tryghed og tillid i deres relationer til både børn og voksne
- indrages og opmuntres til at være aktive deltagere i fællesskabet
- lære at samarbejde med andre og deltage i demokratiske beslutningsprocesser
- have mulighed for at undre sig, undersøge og fordybe sig sammen med andre

Børnene oplever anerkendelse og respekt ved, at der tages udgangspunkt i barnets styrkesider.

Vi arbejder med børnenes tryghed ved at barnet møder kendte voksne både ved modtagelsen og i basisgruppen. Det er vigtigt, at børnene oplever nærværende voksne, der opfordrer til relationer.

Disse mål ønsker vi at opnå, idet:

- vi er opmærksomme på at stoppe drillerier
- vi bearbejder problemer i børns relationer
- vi er opmærksomme på at være gode rollemodeller
- vi lærer børnene at samarbejde i aktiviteter
- vi lærer børnene om hensyn, respekt og samspilsregler i konkrete situationer og uanset alder.
F.eks. i spisesituationen lærer børnene, at man må vente med at tage mad eller mælk til det er ens tur og det andet barn rækker mælken eller maden videre ved at sige: "værsgo Jan", og barnet svarer: "tak Lise".
- vi lærer børnene at hjælpe og drage omsorg for hinanden.
De kan hjælpe hinanden med at tage tøj på, at lægge et puslespil, hente legetøj ned fra hylden osv.

Når børn klager

Det sker, at børn også er utilfredse med måder/metoder ting bliver gjort eller sagt på. Hvis dette sker, skal børnene have mulighed for at kontakte en selvvalgt voksen fra børnehaven. Barnet får sammen med den respektive voksen, mulighed for at tage sin problemstilling op i en mindre gruppe. Alle børn i gruppen for lov til at ytre deres mening om situationen. Hvis der er behov for det, tages sagen op til evaluering på et senere tidspunkt igen.

Sprog og læsning

Sprog er mange ting. Der er nonverbalt sprog, talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog. Igennem disse sprog kan børnene udtrykke deres egne tanker og følelser og blive istand til at forstå andres. Børnene udvikler og fastholder deres identitet og selvfølelse ved at udtrykke sig.⁴

Børn skal støttes i at udvikle deres danske ordforråd og i at forstå de begreber og regler, der gælder for det talte sprog. Deres naturlige interesse for det skrevne sprog skal bakkes op. For at kommunikere "rigtigt" er det vigtigt, at børn forstår sammenhænge mellem f.eks. kropssprog, mimik og tale. Et varieret og korrekt dansk sprog og evnen til at bruge det, så det passer i forskellige situationer, øger muligheden for at blive forstået.²

Da sproget er alfa og omega i vores arbejde med børnene, skal barnet:

- lære at lytte til sprog, samt lære faste udtryk og vendinger
- positivt motiveres til at benytte sproget
- få et basisordforråd, der senere videreudvikles
- trænes til sproglig bevidsthed - bl.a. ved at synge og læse
- lære at udtrykke følelser og handlinger i korrekte sætninger
- udvikle sociale kompetencer gennem sproget

⁴ "Didaktiske syvkant" Kapitel 6, sprog

² Leg og lær. Ministeriet for familie- og forbrugeranliggender

Disse mål ønsker vi at opnå, idet:

- vi voksne er aktivt lyttende og nærværende
- vi gennem projektarbejde skærper den sproglige udvikling
- vi hver anden uge næsten dagligt læser dialogisk
- vi med audio visuelle hjælpemidler vil træne børnene i at lytte til det danske sprog
- vi bevidst benytter det danske sprog og også hos de mindste starter med at lære dem faste udtryk og vendinger (f. eks. i spisesituation, badeværelse og ved påklædning)
- vi støtter børnene i at løse deres konflikter verbalt, idet vi opfordrer dem til at udtrykke deres følelser, så de bliver i stand til sammen at finde frem til løsningsforslag
- vi arbejder med rim og remser, tal og begreber. I førskolen des videre med konkrete bogstaver og ord

Eksempel: Vi skriver vores eget eventyr

Førskolebørnene blev delt op i to grupper á 5 børn og en voksen (sekretær).

Den voksne gav børnene den første sætning og fortalte at de alle skulle være med til at digte videre på denne historie. Sekretæren skrev det hele ned (ordret).

Efter fuldendt historie blev der spurgt, om den skulle illustreres. Det var der stor enighed om, og børnene valgte selv hvad der skulle tegnes.

Teksten blev skrevet rent på computeren og tegningerne fotokoperet. Derefter blev det hele samlet til en bog.

Alle førskolebørn fik et eksemplar med deres egen tegning i farve.

Børnene læste bøgerne for hinanden og for de øvrige børn i børnehaven.

Krop og bevægelse.

For det lille barn er bevægelse og handling grundlaget for hele udviklingen. Motorikken er nødvendig for den fysiske trivsel og vækst – for kredsløb, åndedræt, organfunktioner og bevægeapparat, og under gunstige betingelser vil små børn i deres lege typisk øve og udvikle det repertoire af grovmotoriske grundbevægelser, som den senere udvikling bygger på. I bevægelserne skaffer de sig samtidig de former for sansestimulation, som er afgørende for hjernens udvikling.

Motoriske færdigheder er grundlag for erkendelsesudviklingen, idet abstrakte begreber og sproglige betydninger har deres udgangspunkt i det lille barns kropslige erfaringer, samtidig med at barnets forståelse af omverdenen øges, efterhånden som det bedre og bedre bliver i stand til at bevæge sig omkring.¹

Da bevægelse har så stor betydning for barnets udvikling, skal barnet:

- have mulighed for at opleve glæde ved sin krop og ved at være i bevægelse
- støttes i at videreudvikle kroppens funktioner og bevægelser i både fri leg og tilrettelagte fysiske udfordringer
- i institutionen erfare betingelser, som styrker dets fysiske sundhed; herunder forhold som ernæring og hygiejne
- have mulighed for aktivt at udforske og tilegne sig den fysiske, sociale og kulturelle verden gennem alle sanser
- have kendskab til kroppens grundlæggende funktioner og støttes i at udvikle forståelse og respekt for egen og andres kropslighed

¹ Lise Ahlmann, *Bevægelse og udvikling*, Christian Ejlers' Forlag 2000

Disse mål ønsker vi at opnå, idet:

- vi bruger vores legeplads, som giver børnene mulighed for næsten al slags fysisk udfoldelse, såsom løbe, gynge, klatre, cykle, grave, hoppe og bygge med naturmaterialer
- vi ugentligt tilbyder gymnastik i skolens gymnastiksal, hvor vi målrettet styrker barnets motorik. I forbindelse med gymnastikken trænes børnene i omklædning, børn fra fem år ligeledes i kropshygiejne(brusebad)
De 0-3 årige har primært motorik i børnehaven, hvor vi konkret lægger vægt på en sans per gang
- vi bruger gymnastiksalen til fysisk udfoldelse, når børnene har behov for dette, eller vejret ikke tillader udendørs aktiviteter
- vi i det daglige bruger sange, sanglege og rytmik
- vi motiverer barnet til at tegne, male, klippe, klistre, samt at arbejde med mange forskellige materialer
- vi dagligt tilbyder frugt og grønt
- vi har regler om hånd- og mundhygiejne. Vi vasker hænder før vi spiser og efter toiletbesøg. Alle børn har et eget håndklæde og en vaskeklud og en tandbørste der bliver skiftet regelmæssigt
- vi arbejder med sanserne ved at lege, lugte, føle, smage og lytte

Førskolebørnene deltager i en årlig motionsdag på skolen, hvor de sammen med eleverne deltager i forskellige aktiviteter.

Natur og naturvidenskab

Vi har naturen i os. Vi er en del af den. Vi er selv natur. Vores hud, hår, kød, knogler og blod. Det ufødte barn i mors mave, vores hjerne og vores hænder, vores evne til at tænke og tale, til at høre, til at føle og til at elske. Alt sammen er det en del af naturen.

Vi er så tæt forbundet med naturen, at hvis vi mister forbindelsen med den, så mister vi os selv. Vi kan ikke frigøre os fra naturen og leve på jorden, uden at leve af den.⁵

Filosoffen Ludvig Feilberg understreger vigtigheden af, at mennesket har en tæt kontakt med naturen i det daglige liv. Det er vigtigt, at der skabes sammenhæng mellem menneskets indre natur og den natur, vi er omgivet af. Dette af hensyn til den sjælelige sundhed og udvikling af følelseslivet.²

Også Howard Gardner betoner naturens vigtighed, idet han taler om den naturalistiske intelligens, hvilken giver os et biologisk grundlag for nysgerrigt og begærligt at iagttage naturen. Vi kan opfatte og forstå betydende forskelle mellem mange forskellige dyr og planter.³

Mange børn får desværre kun meget lidt erfaring med naturen- og hovedparten af de få udendørs oplevelser foregår bag indhegning på ensartede og præfabrikerede legepladser, hvor børnene er under konstant voksenopsyn.⁴

Men børn har brug for det, naturen kan give, og grundlaget for en god naturformidling til børnene afhænger af de voksnes engagement, intuition, viden og interesse for naturen, samt deres holdning til børnene og deres egenskaber som menneske og igangsættere!⁵

Derfor er vores mål i børnehaven følgende:

Barnet skal:

- have mulighed for at opleve naturen med alle sanserne og derved erfare naturens forskellighed
- lære at være ansvarlig for naturens dyr og planter, samt lære at håndtere og omgås de redskaber, som benyttes til udforskning af naturen på en ansvarlig måde

⁵ Peter Bang, *Natur og udeliv*, s. 9 Forlaget Børn & Unge

² 0-14 *Børn leger og lærer i naturen*, s. 39

³ 0-14 *Børn leger og lærer i naturen*, s. 11

⁴ Peter Bang, *Natur og udeliv*, s. 12 Forlaget Børn & Unge

⁵ Peter Bang, *Natur og udeliv*, s. 10 Forlaget Børn & Unge

- barnet skal opleve naturen som rum for leg og fysisk udfoldelse
- barnet skal gennem spørgsmål inspireres til at være udforskende og have mulighed for selv at eksperimentere samt finde frem til løsninger
- barnet skal gennem tematiske forløb og tilbagevendende begivenheder gøres opmærksom på de skiftende årstider

Disse mål ønsker vi at opnå, idet:

- vi tager ud af huset i næsten al slags vejr og oplever skov, krat, strand og by
- legepladsen og dens ressourcer giver børnene mulighed for næsten al slags fysisk udfoldelse
- vi uddyber vores viden om havet ved et besøg i Multimar Wattforum
- vi i naturværkstedet f.eks. kan iagttage frøernes opvækst i vores akvarie(se fornedet). Vi via et kamera i en fugleredekasse hvert år kan iagttage fuglenes opvækst. Herved får børnene meget at vide om naturen der er tæt på os og som alle skal være med til at tage vare om.

Eksempel: Haletudser

Det var forår, og vi læste en bog om haletudser. Børnene blev spurgt om de også kunne tænke sig at se frøæg blive til haletudser.

Det ville de meget gerne og vi begyndte at finde ud af, hvad vi skulle bruge for at kunne iværksætte dette projekt. (børnene kom med forslag)

Finde en lille dam hvor frøæggen kunne hentes. Var ok, en lærer fra skolen havde givet tilladelse til at vi måtte hente dem hjemme i hendes have.

Et stort akvarie stod i børnehavens kælder. Vi hentede spande, ketsjer og trækvogn ude på legepladsen. Vi blev enige om, at de ti børn der gik med for at hente frøæggen skulle skiftes til at trække vognen med redskaberne/frøæggen.

Det hele blev dokumenteret med foto.

Hjemme i børnehaven blev akvariet stillet op i naturværkstedet, og børnene var med til at komme de nye gæster ind i det. Hele foråret havde børnene mulighed for at iagttage udviklingen, og inden sommerferien blev de færdige frøer bragt tilbage til deres fødedam.

Kulturelle udtryksformer og værdier

Kultur er udtryk for menneskers forståelse af og tilgang til verden. Det er gennem mødet med andre og det anderledes, vi definerer vores eget kulturelle ståsted og genkender vores egne kulturelle rødder.

Børn har et klart blik for kulturelle udtryksformer. Jo mere varieret børn får lov at udfolde sig og jo flere kulturelle møder, de oplever, jo mere bredspektret bliver også deres opfattelse af såvel verden, andre mennesker, som deres egne muligheder og potentialer. Selvom børn opfattes som fantasifulde væsner, har de ganske som voksne brug for inspiration - ud over, hvad deres egen fantasi kan skabe.

Mødet med andre menneskers udtryk og ikke mindst med voksne, der kan formidle kunst og kultur, kan være med til at sætte gang i en udvikling af deres kulturelle udtryksformer.⁶

Børn kan gennem mødet med forskellige kulturelle udtryksformer få inspiration til at lege og eksperimentere med det de møder. Kultur kan forbindes med måden omverdenen er organiseret på, med kunstens udtryk og muligheder samt på hvilken måde, vi er sammen på; f.eks. spiser på dagtilbuddet.²

Barnet skal have mulighed for:

- at erhverve sig viden om og blive fortrolig med det danske samfund og dansk kultur og historie
- at få forståelse for og glæde ved kulturens sange, fortællinger, historier, traditioner og højtider
- at opleve vekselvirkningen mellem omverdenens virkelighed og institutionens virkelighed
- at udvikle fantasi og æstetisk kompetence

Uddrag fra den overordnede målsætning for Pædagogiske læreplaner.³

- at møde og afprøve forskellige kulturelle udtryksformer
- at deltage i kulturelle traditioner og lokale kunstneriske tilbud
- at børnene har adgang til og arbejder med materialer, redskaber og moderne medier

⁶ Børn & Kulturpotalen. www.boernogkultur.dk

² Brigitte Møller, Ane Willers Jepsen, *Kulturelle udtryksformer og værdier-Et inspirationshæfte* www.3kk.dk

³ Dansk Skoleforening for Sydslesvig, *Overordnet målsætning for Pædagogiske Læreplaner*, 2007

Disse mål ønsker vi at opnå, idet:

- vi læser bøger for og med børnene
- børnene spiller teater til f.eks. børnehavens sommerfest
- vi i førskolen besøger enkelte arbejdspladser, som; f.eks. brandværet og politiet
- vi er på biblioteket
- vi maler tegner og "skriver"
- vi leger
- vi har traditioner til jul, fastelavn og påske. Vi har også lanterneløb til efteråret (tysk tradition)
- vi bruger video/dvd, så børnene kan følge med i Danmarks julekalender m.m.
- vi synger både traditionelle og nye børnesange

Dokumentation /evaluering

Vi vil arbejde med løbende dokumentation (mundtlig, skriftlig, visuel) via barnets mappe, foto, digital fotoramme og barnets produkter.

Vi bruger også interne redskaber som iagttagelseskemaer, TRAS skemaer (fra 2012) og samtaleark.

Evaluering er et fast punkt på vores pædagogiske rådsmøder.